

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 27. Calchaquina vallis à Societate pacificatur, & diuturno labore
percurritur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Gualano, Hispani fecere, & urbem suam in æternam cœlestium Propugnatorum tutelam, stans cerimonia consecratam, tradidere: quæ exinde à Calchaquinis rebellibus multoties impetita stetit, Divorum Tutelarium, ut credimus, protectione, & Hispanorum fortitudine inconcussa. Quod ad situm attinet, iis montibus adhaeret, qui totam Australem Americam continuo quasi gibbo dividunt. Circa eam montium crepidines, Vallium recessus, & plana terrarum discriminantur villis, prædiis, viridariis omni pomorum etiam Europæorum genere abundantibus: tantaque est cæterarum frugum felicitas, ut primi coloni Sancti Michaelis agrum promissionis terram nominarent. Sed æmœnissimæ regioni, ceu hortis Hesperidum, pro dracone non desunt feroces tygrides, hominum ac aliorum animalium corporibus subinde se pascentes: ut reverentis Providentiæ Divinæ regimen ubique læta tristibus miscens, ne mortalis beatitudo sine mixtura mali nimium insoleat. His tygribus interficiendis Indigenæ olim se ad bella docebant: qui plures venando mactaverant, relatis in testimonium recentibus spoliis, famâ & auctoritate inter suos præstabant. Porro eas interficiendi Barbaris ea est ars. Prægrandem baculum, quæ utrimque definit, utrâque manû prehendant, tygridique insultanti objiciunt: cujus ea natura est, ut quicquid primo insultu atripuerit, illud sibi ex unguibus eripi non sinat. Ubi ergo unguibus & ore in baculum involavit, venator baculo à dextrâ in sinistram magnâ vi torto tygridem evertit, & antequam se in pedes erigat, quæ ventris mollia parefacit, transigit evisceratque. Cæterum Hispani Sancti Michaelis incolæ, miti ingenio, urbanitatem potius quàm arma, nisi proritentur, excolunt: pietati idonei, Doctores suos reverentur & amant. Igitur, Socios diu cupitos obviiis ulnis amplexi, in paratam domum deduxere, & summâ alacritate temporarium templum communibus operis exstruxere. Quibus in officiis super cæteros excellit Garcia Medina, vir nobilis, nulli in Americâ Australi affectu in Societatem inferior: cujus memorabile in Ignatium Loiolam, nondum inter Beatos relatum, celebratur obsequium, in suburbano pago sacellum ejus nomini dicatum ad privatam pietatem alendam erigentis, & populares exemplo ac voce ad tanti herois cultum animantis. Is paucis post annis, vegeta adhuc ætate ac viribus, nihil de morbo lethali, nedum de morte propinqua cogitans, monitus ab Didaco Torres in familiari consortio, ut suis rebus ultimis consulere, testamentum sanus condidit, & Indis, clientelæ suæ subditis, ex rectè sentientium placitis, pro servitio personali satisfecit; totiusque vitæ delictis semel & iterum per Exhomologesim purgatis, ante triduum derepentè è mensa ad lectum, è lecto ad tumulum delatus est. Nec dubitatum prævitæ mortis beneficium deberi Ignatio, in clientem variis negotiis implicitum opportunè benigno. Sedi præfectus est Ludovicus Leiva, aliquot Collegiorum jam olim in Peruvia Rector, cum quatuor Sociis, qui non tantum in culturâ Hispanorum, sed etiam inter Lullos & Diaguitas semen vitæ spargendo, fructus cœlestibus horreis non indignos edidere: quamquam in Calchaquinâ valle excolendâ præsertim excellere.

HANC Vallem Socii olim, exiguo animorum fructu, ob insignem incolarum feritatem, percurrerant: post quos nonnulli mortales servitorum appetentiores, quàm propagandæ Fidei, per pacis intervalla, non satis examinata ferorum hominum conditione, nullâ fermè præmissâ Catechesi multos baptizavere, sicque baptizatos extrapatriam, prætextu Doctrinæ Christianæ, ad sua commoda, repugnantibus Barbaris, educebant. Ex qua origine exortis utrimque injuriis, bello inter Hispanos & Calchaquinos conflato, per totam Tucumaniam ad arma clamatum est. Verebanturque Reipublicæ capita, ne orta inter Hispanos sub id tempus civilis discordia hostibus victoriam pareret: cum opportunè Didacus Torres, è Tucumanie metropoli nondum egressus, præteritarum injuriarum immemor intercessit, spondens se Sociosque, si sineretur, fore pacificatores. Prætor & Episcopus, laudatâ Societate, quod Reipublicæ ac animarum causâ tantis periculis se offerret, Joannem Darium, & Horatium Morellium Italos, ab Provinciali designatos, ac suâ sponte capita sua devoventes, cum potestate pacis constituendæ, & pro arbitrato

Divisionis natura.

De tygridum venatione.

Garcia Medina erga Ignatium affectus.

Is primus in America Ignatio sacellum erigit.

Piæ moritur.

Ludovicus Leiva sed primus præf.

CAPUT XXVII.
Calchaquina vallis ab Societate pacificatur, & diuturno labore percutitur.
Belli occasio.
Didacus Torres ad pacificandam, Vallem operam offert.
Joannes Darius & Horatius Morellus in Vallem mittuntur.

*Benevolè
admittun-
tur.*

*Pacem fir-
mam.*

*Sacella eri-
gunt.*

*Quingentos
infantes &
ducentos
adultos cum
Vallis Duce
baptizant.*

*A Virgine
Maria ju-
vantur.*

*Ter vallem
lustrant.*

*Uterque for-
ter agunt.*

*E valle
exeunt.*

*Vallem post-
luminio re-
petunt.*

*Saltensem
agrum ex-
colunt.*

*Guapachas
Hispanis re-
conciliant.*

*A Magistrato
saltenfensi
expetuntur.*

rem Christianam administrandi, viatico instructos amandant. Ubi apud Calchaquinos fama vulgavit, in finibus suis Socios Jesu adeste, finitimi armis positos advolant, spondentes se imperata facturos, dummodò deinceps ab injuriis temperaretur, & Societas in sua valle permaneret. Id idem cum interiores populi affirmarent, pace constitutâ, ambo Socii in pleraque vallis oppida summis pro captu gentis lætitiæ ostentamentis inveci sunt: statimque in undecim pagis totidem Sacella ad usum sacrorum erexere Barbari, Baptismum & nomina Christiana postulantes. Verùm Patres rati non fidendum incensis novitate animis, ita rem attemperarunt, ut ostenderent nihil magis velle, quàm eorum votis obsequi, dummodò Ethnicorum mores constanter abjurarent. Valuit dilatio ad feligendos idoneos, in tot millium numero planè paucos; nam omnis penè multitudo quotidie in intestina externaque cum vicinis Barbaris bella, & ebrietates, necnon superstitiones effusa, nullum, si Christiani fierent, futuræ constantiæ indicium dabant: quare præter quingentos baptizatos ex infantibus, vix ducentos adultos, plerosque fortè in mortis articulo, nostris Sacris aptos, initiali fonte Socii immertere; inter quos ipse Calchaquinæ vallis Dux, & tres alii Casiquii, desertis pellicibus, Christo nomen dedere. Non hîc omittendum, magnam partem eorum successuum deberi Magnæ Virgini, cujus Iconem Socii subinde coram multitudine prominentibus, Ethnici stupore quodam attoniti cum vicinis in eam oculis, ac toto corporis habitu, ostendebant se in tantæ Reginæ amorem venerationemque tacitâ vi rapi. Socii igitur tantæ Virginis auxilio, in omnem partem se vertebant ad disponendos multitudinis animos: ter per abrupta montium cacumina difficillimis itineribus, spretis vitæ periculis, totam vallem pedites peragraverunt, manibus suis idola evertentes concremantisque. Sub tecto ex levi palea & luto extemporaliter facto humi cubabant. In stans excursionibus, sub dio, rigidissima regionis frigora simplici lodice tecti excipiebant. Præter triticum turcicum & legumina nihil ad cibum adhibebant. Inter quotidianas furibundorum hominum debacchationes, bellorumque strepitus, tantam adepti mentis quietem, ut se Cœli deliciis affluere, datis ad Provinciales litteris, assererent. Joannes Darius, occultâ quâdam virtute adeò venerabilis Barbaris fuit, ut sæpè inter incitatas & jamjam pugnaturas utrimque ferorum hominum acies stans, autoritate odia sedarit, utrâque factione domum remisâ. Morellius verò adeò contemptor vitæ fuit, ut cum certò cognovisset mortem sibi à Barbaris quâdam nocte parari, nihil turbatus, ad Crucis erectæ pedem in propatulo somno se aptavit, cum hac voce: *Veniant, inquit, Barbari, me namque, quamvis dormientem, non imparatum ad mortem pro Christo tolerandam reperient.* Evénit aliquando, ut inter medias hostium derepentè irruentium sagittas, pro tuendo grege, uterque se præcipitarent, & in eorum fermè oculis unius pagi municipes ad unum omnes trucidarentur. Si quandoque milites Hispani invitis Magistratibus, ut sit, ad vexandos Barbaros vallem ingredi aude- rent, tum verò furebant maximè, & quandoque furorem in Socios convertebant, quasi ipsi occultis consiliis ad se vexandum evocarent Hispanos. Quibus suspitionibus eluendis, & reprimendæ privatorum hominum avaritiæ, simulque ut daretur locus Evangelium pacificè Barbaris prædicandi, uterque Saltam, Hispanorum oppidum, ad Alfonso Riberam Prætorem egressi, quidquid voluere, faciliè à Magistratibus impetraverunt. Sed non ideò privati homines modum fecere cupidini. Igitur quamvis postluminio, Prætor & Episcopo, adeoque Calchaquinos ipsis adnitentibus, vallem repetierint; tamen satis apparebat Calchaquinos excoli non posse, nî perpetuæ Societatis sedes per vallem disponderentur: ad quam rem, Regis Catholici & Peruviz Præregis autoritas munificentiaque suo tempore commendabitur. Iidem Socii post certa temporum intervalla Saltensem agrum pervadentes multis mortalibus saluti fuere. Guapacharum gentem, Hispanis infestam, cum Prætorè reconciliavere: tantâ Saltensis urbis aggratulatione, ut Magistratus accuratis litteris utriusque Socii utilia gesta Provinciali commendantes, rogarent ne ditionem suam tantorum virorum præsidio nudaret. Nec admodum alias res per Tucumaniam in tanta paucitate Sociorum aggredi lubuit, nam Paraquaria præcipuè petebatur.